

Sprog i Norden

Titel: Om påverknad på norsk frå andre nordiske språk
Forfatter: Alf Hellevik
Kilde: Sprog i Norden, 1971, s. 37-47
URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive>

© Dansk Sprognævn

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Om påverknad på norsk frå andre nordiske språk

Av Alf Hellevik

1. Emnet er omfattande, og eg må avgrense det både i tid og rom. I tid må det avgrensast til nyare og nyaste tid, og geografisk kjem eg vesentleg til å halde meg til den svenske påverknaden.

2. Den *danske* påverknaden på norsk har som alle veit vore så stor at det ville vere halslaus gjerning å seie noko fornuftig om den i ein kort artikkel. Ordet "påverknad" er elles i den samanhengen ein evfemisme. Om dagens situasjon kan vi med større rett tale om påverknad, men til gjengjeld er denne påverknaden ofte vanskeleg å observere og konstatere for di dansk og norsk har så mykje felles; det gjeld da særleg dansk og norsk bokmål. Det er t. eks. ofte uråd å vite om årsaka til at sjeldne eller halvt forelda dansk-norske ord har fått auka frekvens og utvida tydings- og bruksområde, skal søkjast i nyare påverknad frå dansk eller i dei tradisjonalistiske straumdraga som har gjort seg gjeldande i norsk språkutvikling i etterkrigstida. Mange usikre faktorar knyter seg også til den transitt av særleg engelsk-amerikanske lånord som eg kjem inn på i samband med den svenske påverknaden. Her kan det nok i mange tilfelle vere tvil om vi har fått ordet over svensk eller dansk.

Av meir handfaste lån frå dansk i etterkrigstida nemner eg lettvektaren *knallert*, som etter nokre år vart utkonkurrert av den kraftigare svenske *mopeden*. Og for å gå vidare oppover på rangstigen, så viser siste leddet i *dollargrin* at ordet må vere komme til oss frå vår smilande granne i sør. Nemninga vart da òg seinare fornorska — og forsterka — til *dollarglis*. Dansk *gyser* tevlar med engelsk *thriller*, og vi har også prøvd oss med

grösser/grössar av eigen produksjon. Sportsspråket er i første rekke svensk-infisert, men i fotball har *före* og *föring* langt på veg avløyst *lede* og *ledelse* (nyno. *leie*, *leiing*). Det er for så vidt ei naturleg utvikling sidan danskane i regelen har ført eller hatt *föringa*! For det engelske lånordet *rush-tid* har vi prøvd å importere det danske *myldretid*, og for kvinneleg student har vi fått det meir eintydige *studine*. Norsk riksmålsordbok har registrert ordet frå 1936, men det er først i seinare år det har komme utover det spøkefulle sitatord-stadiet. Vi nordmenn har vore først ute med å innføre og suksessivt auke *omsetningsavgift*, men forkortinga *oms* kom først i bruk da ordet i 1960-åra fekk ny aktualitet i samband med omsetningsavgift på vekeblad, og på den tid var *oms* for lengst i bruk både i svensk og dansk. Også den nyare forkortinga *moms* for *merverdiavgift* har vi fått frå dansk eller svensk. Forkortinga har gitt den nye skattlegginga og diskusjonen omkring den eit meir gemyttleg preg enn det var naturleg for oss nordmenn å vere opphavet till sjølve. (Men så er da òg den norske *moms*'en på 20 prosent!) Eit interessant eksempel på ny-innlåning frå dansk er ordet *kro*. Etter NRO blir det brukt "mest litt. og om eldre ell. utenl. forh.", men i etterkrigstida har det vorte eit populært ord, særskilt som sisteledd i namn på meir enkle og/eller intime mat- og skjenkestader, slike som Russekroa, Studentkroa, Kunstnerkroa, Turnkroa, Bakkekroen, Lysaker kro. Det er interessant at ordet har gått inn i talemålet og langt på veg også i begge skriftmåla med feminint genus. Det heng vel til dels saman med innverknad frå nærståande og likelydande ord som *krå*, *kro* (krok, hjørne), men kanskje helst med ein tendens mellom Oslo-ungdomen til å bruke feminint genus (a-ending) av stilistiske ekspressive grunnar.

3. Den ny-islandske påverknaden kan iblant vere vanskeleg å skilje frå den eldre islandske gjennom sagalitteraturen. Innverknaden frå islandsk språk og islandsk språkreinsing har nok hatt mest å seie som eit allment føredøme og ein tilskuv til å dyrke og verne vårt eige mål — det gjeld først og fremst for nynorsk. Den viser seg mindre i direkte lån frå islandsk til norsk, enda ein del slike finst, særleg i eldre nynorsk. Ivar

Aasen prøvde seg t. eks. med *ravkraft* for elektrisitet (isl. *rafmagn*); *framvarp* vart brukt i den eldste nynorsken for det som no heiter framlegg eller forslag eller utkast (isl. *frumvarp*, eigl. første-utkast); *leikhus* for teater har heller ikkje vore liv laga. Større frekvens har nynorsk *prenteverk* (for trykkeri), *skuldbrev* (for obligasjon) og *vedskifte* (for hopehav, samband). Dei har rimelegvis alle sitt førebilete i islandsk. Det same gjeld uttrykket *til dømes* (til eksempel). Eit ferskt og djervt lån i nynorsk er avleiinga *mogleik* som adjektivabstrakt til *mogleg* (Dagbl. 23.9.1970, brukt av ein norrønfilolog ved universitetet i Bergen). *Mogleik* er ei påfallande avleiing i nynorsk, som i motsetning til norrønt mål ikkje har avleiing på *-leik* til adjektiv på *-leg/-lig*. Mønsteret for *mogleik* er islandsk *möguleiki* til *möguligur*, altså med tilsvarende ellipse av adjektivsuffikset. Det gjenstår å sjå om *mogleik* blir meir enn eit kometord i nynorsk.

Moderne islandsk er no alternativt undervisningsemne til "gammalnorsk" i norske gymnas. Det er *mogleg* at dette vil gi fleire impulsar til norsk språkreinsing enn den tradisjonelle undervisninga i eldre norrønt mål, som naturleg nok står fjernare til dagens språklege krav.

4. Men det er som nemnt den *svenske* påverknaden som er mest merkande i moderne norsk målbruk, og som eg derfor vil gå nærmare inn på. Også det må bli heilt summarisk. Eg gjør elles merksam på at svenske lånord i norsk tidlegare er drøfta i to artiklar av *Ragnvald Iversen*. Den første er trykt i "Nysvenska studier", 1927, med tittelen "Noen svecismer i nunorsk riksmål", og inneheld ein svecisme (event. danisme) i sjølve tittelen, nemleg ordet *nunorsk* (som ikkje er nemnt av Iversen og heller ikkje komme med i NRO). Den andre artikkelen, "Enda noen svecismer i norsk", står i festskrift til Bengt Hesselman 1935, og er oppatt-trykt i artikkelsamlinga "Med munn og penn", festskrift til Ragnvald Iversen 1957. Hausten 1967 hadde eg sjølv to korte kåseri om same emnet i norsk radio, dei er seinare prenta saman med andre radiokåseri i "Det rette ordet", 1970. Endeleg har *Finn-Erik Vinje* drøfta nyare svensk påverknad i si bok "Moderne norsk", 1968, og

“Moderne norsk avisspråk”, 1970. Hen er også i desse dagar (våren 1971) i ferd med å legge siste hand på ein meir systematisk analyse av den svenske påverknaden.

5. Når påverknaden frå svensk er relativt stor i våre dagar, er det i samsvar med den allmenne regel at ein helst låner frå språk med stor prestisje. Og prestisje er avhengig av folketal og politisk, økonomisk og kulturell makt. Hertil kjem at norsk og svensk står kvarandre så nær, og at det er så nær kontakt mellom språkbrukarane. Det nære samkvemmet som vi frå gammalt har hatt over den lange grensa, er i våre dagar forsterka av turisttrafikken. Langs innfartsvegen til Trondheim austfrå, kan ein sjå matvarebutikkar som har skaffa seg store skilt med LIVSMEDEL.

Svensk presse øver stor innverknad på norske aviser. Det gjeld både utsjånad og innhald. Og ikkje minst er innverkna-den sterk frå svensk film, radio og fjernsyn. At desse masse-media spelar ei viktig rolle, ser vi bl.a. av den direkte påverk-naden frå svensk tale på norsk talespråk, der vi på eit særskilt område kan registrere ei heil omlegging av aksentueringa. Det gjeld to-ledda initialord av typen LO, FN. Her har det i etterkrigstida gått for seg ein overgang frå jamtrykk (even stress), som før var det normale, til aks. 2 på første ledd (^LO, ^FN). Vanleg uttale mellom studentar før krigen var t. eks. ^U-^B (for Universitetsbiblioteket). Ei lita rundspørjing eg no gjorde mellom yngre filologar på Universitetet i Oslo, viste mannjamn overgang til ^UB. Nyere initialord som ^TV, ^PR, ^SF (Sosialistisk folkeparti), ^VG (avisa “Verdens Gang”) får normalt slikt aksentuering, medan eldre som NN, NS (Nasjonal samling) og p.t. i regelen held på jamtrykk. I mange tilfelle er det vakling. At vi her har å gjøre med svensk påverknad, kan det neppe vere tvil om, enda overgangen nok kan støtte seg til den austnorske tendensen til førsteledds hovudtrykk.

Styrken i påverknaden frå svensk talemål viser seg òg i ei helsing som *hei!* (eller *hei-hei!*) — som no er blitt den vanlege helsinga mellom unge og yngre i Oslo i alle fall. Ragnvald Iversen har notert ordet som svensk lån i 1930-åra i tilrop som *hei på deg!*, men det er først etter krigen det har vorte vanleg

helsing (og i ferd med å utkonkurrere *mor'n* i popularitet!).

6. Svenske lånord høver i stor monn både i lydform og skriftform så godt inn i norsk språkstruktur at det er berre i sjølv innlåningsfasen målkjensla registrerer ordet som nytt og framandt. Eldre svenske lån som *foretak/føretak*, *framståande*, *gjere mål/gjøremål*, *medviten*, *odle*, *odling*, *samvit*, *åtgjerd* kjennest i dag som utprega heilnorske ord. Dertil kjem at med våre norske språkforhold med bryting mellom eldre og yngre skriftspråk, mellom bokmål og nynorsk og mellom normalmål og folkemål, er målkjensla så labil og usikker at mange også i innlåningsfasen vil oppfatte det svenske lånordet som ein variant av norsk.

7. Vi nordmenn er vel òg mindre språkleg sjølvmedvitne enn våre grannar, særleg har vi lett for å ta etter svensk. La gå at resultatet ikkje alltid er så vellykka, men tildraget er der i alle fall. Det kan vi t. eks. lett konstatere når nordmenn talar med svenskar i radio og TV. Og det har vi også mange litterære vitnemål om. Kristofer Uppdals norske rallarar slår gjerne over i svensk når dei skal jekke seg; slik som da ungguten Tørber møter den eldre rallaren Suliskongen i romanen "Kongen": "Er du svenske?" vågar Tørber seg til å spyrja. — "Nej inte als er jag svensk! Men jag har varit i Sverige, förstås." Og det same kan vi møte hos våre dagars Sverige-fararar. I eit intervju som veke-avisa "Dag og Tid" hadde (12.3.1966) med popgruppa The Pussy-cats etter ein turné i svenske folkeparkar, heiter det: "Pussykattane snakkar tromsødialekt, sjølv sagt, men spritar han opp med svenska språket".

I si bok "Fararen" frå 1922 har diktaren Tore Ørjasæter ei poetisk skildring av ei heimferd frå Tyskland med toget gjennom Sverige, og dei stemningar og refleksjonar som møtet med svensk mål vekker i han:

"Men fyrst no merkar eg, at det svenske mål har ei veldig makt i meg . . . tonen, orda og rytmefallet tykkjest eg kjenne vakne i meg; eg mullar svenske ord inni meg — — —. Eg kan ikkje for det — det verker på meg! — — — I "Nationen" les eg eit stykke um at her austpå har dei lenge ført ein ålvorleg

strid mot svenskemålet. Det slår ned i meg; eg kjenner det er sant. Eg hadde just røynt og levt gjenom i mitt sinn kor stor makt det svenske har. Kva anna er vår målstrid enn *vårt medvetne og umedvetne arbeid for te halde oss uppe, hevje oss te vera ein eigen personlegdom mellom våre skandinaviske brør, anten det so er dansk eller svensk mål som vil sluke oss. Ein vilje til personlegdom er han!*" (Uttheva av Ørjasæter.)

Eg har tatt med desse vitnemåla for å vise litt av den språkpsykologiske bakgrunnen for påverknaden frå svensk — og motstandsmekanismar mot den.

8. Ei nærmare vurdering av kor sterk og djuptgåande den svenske påverknaden på norsk er, burde ta omsyn til dei ulike grader av integrering av det svenske språkstoffet i norsk. Om vi til eksempel tar for oss nokre av Henrik Ibsens svenske lån i "Peer Gynt", så er det skilnad i integreringsgraden mellom "*For tusend, farbror Gynt*" jamført med "*En brotsling mod landets lov*" eller "han var en *tråkig* moralist". Dei første orda er lagde i munnen på svensken Trumpeterstråle, medan *brotsling* finst i prestens tale og *tråkig* i Peers sluttreplikk etter møtet med Passageren. Eg kan ikkje gå nærmare inn på dette her, men må nøye meg med å kort konstatere at låneorda går over heile registeret frå reine "sitatord" (også det er eit lån frå svensk) til fullstendig integrering. I frekvens har vi òg heile skalaen frå einstaka tilfeldige lån til høgfrekvente moteord.

Sitatord og det vi kunne kalle språkveksling (Einar Haugen: code switching), finn vi naturleg nok mest av hos forfattarar med nær tilknytning til svensk språkmiljø. Av skjønnlitterære forfattarar gjeld det bl.a. arbeidar- og rallardiktaren Kristofer Uppdal, Trysil-diktaren Sven Moren, og kanskje best gjennomført hos Johan Falkberget, som lar sine innvandra svenskar i gruvesamfunnet på Røros tale sitt svenske morsmål, og gir det att i skrift med rein svensk ortografi:

Og så slog den gamle smed sig lystig og spurte: "Och flickorna äro väl ännu vackra?" "O, ho!" sa Jöns fra Bodmyran "... de jämtska flickorna äro förtjusande!" ... De begynte nu å ordes så smått frempå til ham hvem de skulle gå til og forhøre sig om anställning. ("Christianus sextus" 1938, I, 173.)

9. Nær opp til sitatord-kategorien ligg ei mengd meir eller mindre tilfeldige lånord som er så påfallande at dei delvis må tilskrivast den usikre språkkjensla og den sviktande språklege sjølvhevdinga som eg før har vore inne på. Dels heng låna saman med ein sterk tendens hos dagens språkbrukarar til å ta det ordet som dekker tanken, enten det så hører til bokmål eller nynorsk eller dansk eller svensk eller engelsk osv. For å vurdere slike lån burde ein helst kjenne den nærmare samanhengen i tale- eller skrivesituasjonen, slik som når ordet *sladd* eller *svartsladd* kom i bruk i samband med norsk filmsensurs inngrep i svenske filmar (også om ein bil skliing eller skrensing), eller når ei norsk avis like etter det siste svenske riksdagsvalet bruker *midten*-alternativet om norske politiske koalisjonsspekulasjonar, eller når den norske LO-formannen i sin 1.mai-tale i TV 1970 overfører svenske sosialdemokratars nye slagord "*jämlikhet*" til norsk i forma *jamlikhet*. Andre slike "kraftige" lån, for å bruke Iversens uttrykk, er komme *underfund* med, betale *ågerhyre* (for *ågerleie*), være *besviken* (for *skuffet*), *målsnøre* (for *målsnor*), *publik* (for *publikum*), Eisenhower er ikke bare påvirket av det *lindrige* press fra de europeiske Nato-land, men også av opinionen i Amerika (Aftenposten 1958), *forskingre*, *uberoende* (begge hos Ibsen), en *lappilisa* spør etter kjørekortet (teksting i norsk TV til engelsk film 5. juli 1970).

10. I den andre enden av lina har vi den meir skjulte innverknaden, den som fører til tydingsutviding i heimlege ord, til utvida bruksområde eller til auka frekvens, eller som fører til at norske dialektord blir tatt i bruk i normalmålet, eller til at ord frå nynorsk skriftmål får innpass i bokmål (riksmål). Dette er som nemnt ein innverknad som kan vere vanskeleg å registrere, og som vi ordboksskrivarar og andre er nøydd til å ordlegge oss varsamt om. Ser ein på norske ordbøker som Norsk riksmålsordbok, og det som hittil er prenta av Norsk ordbok, vil ein da òg finne at dei ofte unngår å klassifisere ordet eller tydinga som lån frå svensk, men nøyer seg med eit "jfr. svensk" eller ingenting, der andre kanskje opererer med lån. I det heile kan dette med lån eller påverknad vere eit kinkig problem

(*kinkig* er i parentes sagt lånt frå svensk). I realiteten kan det som må vurderast som eit heimleg ord hos den eine forfattaren, vere svensk innverknad hos ein annan. Når t. eks. Wer-geland skriv om “jordens *yte*” er det vel rimeleg med NRO å rekne det som lån frå svensk. Men når Aa. O. Vinje skriv “du må sjå på på sjølve tanken og endemålet og ikkje bita deg fast i yta før du finner adlen (malmen)”, så er det overført bruk av eit heimleg ord. Derimot er vel det avleidde adjektivet *ytleg* i nynorsk (for overflatisk) helst å føre tilbake til svensk innverknad.

11. Eg skal gi nokre eksempel på slike ord der det rår eller kan rå ein viss tvil om kva som er påverknad frå svensk og kva som er norsk eigeninnsats. Det er ord som *omtykt* (hos Iversen 1927 ført opp som lån frå svensk), *livat*, *jemte* (*med*), *kry* (i tyd. frisk), *givende/gjevande*, *gedigen*, *gubbe* (også om dynamittpatron, som vel er rallarspråk), *supe* (i tyd. drikke; svak a-verb-bøying i denne tydinga peiker i retning av nyare lån), sameleis er det grunn til å tru at *spark* i vendinga “gi nokon sparken” er komme til oss frå svensk der ordet er maskulinum mot elles nøytrum i norsk. Vidare har vi ord som *stendig*, *rettfram*, *bortkommen* (i tyd. hjelpelau), *bra stor*, *brist* (mangel), *digne* (utbreidd i norske dialektar), *spritrute* (om korte båtruter mellom nordiske land der sal av tollfritt *brennevin* er ein del av det økonomiske grunnlaget).

12. Den meir eller mindre skjulte påverknaden frå grannemåla som fører til utvida tydings- og bruksområde, har vi språkmenn og morsmålslærarar hatt ein lei tendens til å åtvare mot. (På liknande vis reagerer mange på engelske tydingslån som “gå inn for”, “følge opp”, osv.) Ein kan undre seg over korfor vi reagerer slik. Språkleg funksjonelle grunnar har vi ikkje å falle tilbake på, for det er ofte dei orda som glir lettast inn i språket, vi mest iherdig fører kamp mot. Vi synest iblant ligge under for eit slags språkleg retthaveri. Har ein først med stort skarpsinn og mykje strev greidd å finne ut at her har vi med lån frå svensk (dansk, engelsk osv.) å gjøre, vil vi òg ha noko igjen for det, dvs. det bør få konsekvensar for målbruken. Det

er dei same psykiske drivkreftene vi møter hos ein norsklærer som har lært å skilje skarpt mellom *når* og *da*, *enda* og *ennå* og liknande finessar, og som så forfølgjer elevane med denne sin lærdom samstundes som han lar langt større tabbar (sv. lån!) av upresis og ulogisk målbruk passere upåtalt.

Naturløvis kan slike tydingsoverføringar vere støytande og sjenerande i sjølve innlåningsfasen, og somme kjem kanskje aldri lenger. I eit intervju som svensk fjernsyn hadde med Thor Heyerdahl etter den siste Ra-ferda, og som vart sendt i den norske dagsrevyen, spurde intervjuaren i samband med ein dramatisk episode: "Var ni ensamma på Atlanten då?" Og til det svara Heyerdahl: "Ja vi var helt ensomme." I denne samanhengen skurrar adjektivet *ensom* i norske øyre; vi ville her bruke *alene/aleine*. Da norsk fjernsyn viste filmen "Singoalla", vart den annonsert som ein svensk *eventyrfilm*. Det måtte på norsk oppfattast som ein film av typen "Askepott". Men slike "lumske" ord blir ikkje lumske lenger når tydinga blir allment kjend. Ingen av dei unge som høyrer på popmusikk i norsk radio, er lenger i tvil om at *låt* tyder melodi, slått, slik som i svensk og i visse norske dialektar. Og dei som følgde med i dei svensk-norske laurdagsprogramma frå "Morokulien", lar seg ikkje forvirre om regissøren av filmen "En kärlekshistoria" i ei norsk avis uttalar at det var *kul* å lage denne filmen. I norsk talemål er elles *kul* ei forkorting av "kul umulig", heilt umulig. (Det går vel i parentes sagt tilbake på dansk *kul* i uttrykk som *kul/kullende sort*.)

13. Alt Iversen er inne på at mange lånord frå ikkje-nordiske språk er komne til oss i *transitt* over svensk. Også dei nyordslistene frå seinare år som er publiserte i "Nordiske språkspørsmål", tyder på at vi har fått mange nyare lån frå t. eks. engelsk-amerikansk over svensk. Same vegen har vi fått omsetningslån og andre avløyingsord. Tilsvarende gjeld sjølv sagt for *transitt* over dansk. Men tilfanget er for ufullstendig til å danne grunnlag for ei sikker datering. Og jamvel om vi veit at ordet var i bruk i svensk eller dansk før det dukka opp i norsk, så kan jo likevel det norske lånet ha skjedd direkte frå det felles opphavsspråket. Så her er vi igjen ute på tynn is, og må

ordlegge oss varsamt. Av ord vi har fått eller kan ha fått i transitiv over svensk, nemner eg til eksempel *marina*, (ny) *giv*, *panel*, *sniffe*, *televisjon*, *telekommunikasjon* og fleire nyare samansetningar på *tele-*, *matebuss*, *image*, *tippe*, *svevebåt*, *stall* (av idrettsmenn o.l.), *lagarbeid* (for teamwork), *kontorlandskap* (kan også vere over dansk, tysk Bürolandschaft), *snarkjøp* (for selfservice, selvbetjening), *tenåring*, *tenårig* (og fleire på *ten-*, svensk *ton-*, engelsk *teen-*).

14. Svensk innverknad på norsk ordavleiing har vi bl.a. i suffikset *-ig*, som er vanlegare i svensk enn i norsk. Slike lån er t. eks. *stenig* (norsk vanleg stenet, steinet, steinut) og *stormig* hos Wergeland og *vatnig* hos Cora Sandel. Og vi har fått meir vanlege ord som *stilig* og *spenstig*, og nyare avleiingar som *høgprosentig* og *lågprosentig*. I lågare stilslag har vi bl.a. *lusig* (norsk vanleg *luset/lusut* eller *lusen*), *tokig*, *tråkig*, og det dagsaktuelle *sexig* (for det direkte lånet *sexy*).

Avleiingar på *-is* er blitt vanlege også i norsk. Vi har både *kjenis* og *kjendis*, lånte til ulike tider og i ulike stilslag. *Kjenis* (av *tjänare*) kan illustrerast med dette sitatet frå Kristofer Uppdals "Kongen": "Det vert folkesamt kring bordet til Suliskongen. Kjenis! Djevla kompis — Glade tater! Og andre kjøleord surrar i lufta." I dette sitatet har vi enda eit lånord på *-is*, nemleg *kompis*. Det har alt Iversen behandla. Andre avleiingar på *-is* er *champsis*, *sjampis* (for champagne), som NRO har med tilvising til svensk, og i same stilkategorien har vi *kondis* (for kondisjon). Av nye ord på *-is* har vi *frekkis* (frekk historie) og *kjendis*. Det siste har blitt ei rein landeplage av eit moteord. Det representerer elles eit interessant døme på interferens mellom svensk og norsk bokmål. Vi møter det først som sitatord "kändis", seinare har det fått fornorska stavemåten til *kjendis*, men har altså halde på *-nd-*, som høver dårleg med bokmål, men godt med nynorsk. (F.-E. Vinje føreslår bm. *kjentis*, men det har vel no små sjansar.)

På *-is* har vi også litt eigenproduksjon å vise til: bl.a. den vanlege forkortinga *lassis* for *las(s)aron*, og moteordet *kjendis* har gitt PR-avdelinga til ein bank idéen til *sjekkis* (ein som har sjekkonto, brukt i kinoreklame i Oslo).

15. Som vi har sett er det ikkje så lett å måle styrken i påverknaden frå svensk. Og lange lister med svenske lånord kan gi eit skeivt bilde av språktilstanden. Den svenske påverknaden kan ikkje på nokon måte måle seg med den vi har røynt i etterkrigstida frå engelsk-amerikansk. Men at svensk innverknad på norsk er relativt stor, er sikkert nok. Og til skilnad frå den engelsk-amerikanske lånord-flommen skaper svenske lån få og små problem for norsk språk. Tvertimot kan norsk mål-dyrking og språkvern dra nytte av den språkodling og språk-fornyng som føregår på den andre sida av Kjølen.

For så vidt kan også vi med Henrik Wergeland tale om "det ryggstød vi have i det svenske sprog". Og gjensidig "rygge-stød" — for ikkje å seie "backing" — kan vel i dagens situa-sjon vere bra for alle våre nordiske språk.

